

L' EXCURSIONISTA

BOLLETÍ MENSUAL

DE LA

ASSOCIACIO CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS

FUNDADA EN 26 DE NOVEMBRE DE 1876

ANY I.

BARCELONA 30 DE NOVEMBRE DE 1878

NÚM. I.

CONDICIONS DE LA PUBLICACIÓ

GRATIS PERA 'LS ASSOCIATS.—Pera 'ls no socis: 2⁵⁰ pessetas al any.—Número sol 25 cénts
—Se suscriu en lo LOCAL DE LA ASSOCIACIÓ, PARADÍS, 10, SEGON. ahont deuen dirigir-se totas
las comunicacions y en las llibrerías de Verdaguer, Parera, y Felip.

ALS LECTORS

L' *Associació catalanista d' excursions científicas*, que desde sa fundació ha procurat extendre lo cercle de sa activitat, dintre del fi que son Reglament li senyala, ja ab las freqüents visites als monuments notables, ja ab la celebració de sessions en las quals s' ha donat lectura d' interessants treballs, ja ab la publicació del *Album pintoresch monumental de Catalunya*, que ab tant d' apreci ha rebut lo públich ilustrat; pot realisar ara un dels projectes que venia de temps afalagant, ab la publicació del *Bolletí* que sia alhora altre dels medis ab que conte pera cooperar á son objecte, y reflexo de la vida que tots aqueixos elements li vagen donant. Al efecte, cada número contindrà generalment la crónica de l' Associació, ó sia, extractes de las actas, en lo que 's refereixen á sos treballs científichs, artístichs y literaris y á sa marxa constitutiva; una secció ahont s' insertarán articles referents al objecte de aquella y las correspondencias mes interessants que á la meteixa remetenen los socis delegats; altre de novas, que compendrà las que 's relacionen ab la vida intelectual de Catalunya y de fora d' ella, donant

preferència als rams del saber de que s'ocupa principalment l'Associació; y finalment interessants varietats.

En son desitj, aquesta, de fer coneixer, per medi de L'Excursionista, á tots sos individus y en especial als socis delegats que no poden ordinariament concórrer á las sessions, tot lo que vage treballant en pro de son objecte, ha prefert donar á la present publicació modestíssimas condicions, á cambi de poderla repartir gratis á tots los associats, deixant pera una publicació especial que oportunament se donará á llum, l'inscripció de las més notables memorias que conté nostre arxiu, agrupantlas d'aquesta manera convenientment y donántlashi mes importancia.

Tal es lo pensament que guia al present *Bolletí*, del qual esperém abundosos fruyts de progrés pera nostra Associació.

Saludém afectuosament á la premsa en general, desitjant conservarhi sempre aquella bona y amistosa correspondencia que deu regnar entre 'ls que treballan, cada hu en son camp, per l'enaltiment del país y 'ls progressos de la ciencia en totas sas manifestacions.

REGLAMENT DE L' ASSOCIACIO

{EXTRACTE}

ART. 1. Ab lo fi d' investigar tot quant meresca la preferencia atenció baix los conceptes científich, literari y artístich en nostra benvolguda terra, se crea una societat que 's titulará «Associació catalanista d' excursions científicas» comprenent aquest terme las diferentes ramas del saber humá.

ART. 2. Pera portar á fi aquesta idea la societat practicará sortidas instructivas-recreativas, dirigintse als punts que á proposta de la Directiva aprobi la majoria absoluta de socis.

ART. 3. L' Associació se composará de socis honoraris, protectors, numeraris y delegats.

ART. 8. Los socis numeraris pagarán mensualment una pesseta.

ART. 9. Los gastos particulars de las sortidas correrán á compte de cada soci.

ART. 13. Pera la mellor organisiació dels treballs l' Associació se dividirà en quatre seccions: 1.ª Científica; 2.ª Artística; 3.ª Literària, y 4.ª Topogràfica-pintoresca.

VENTATJAS PERA 'LS SOCIS

1.ª Las Companyías de Ferro-carrils de Tarragona á Barcelona y Fransa, y de Granollers á Vich y Sant Joan de las Abadessas, tenen concedit, pera las sortidas que fasse l' Associació, que puguin los socis, en sent tres ó més de tres, viatjar en la classe immediata superior á aquella qu' hagen satisfet.

2.ª Los socis tenen dret á la suscripció al ALBUM PINTORESCH MONUMENTAL DE CATALUNYA ab un 33 per 100 de rebaixa, ó sia per 6 pessetas lo trimestre.

Tindrán també obció á las demás publicacions que fasse l' Associació ab una notable rebaixa.

3.ª Rebrán *gratis* lo present bolletí.

COMUNICACIO

«Practicada per aquesta Associació en lo dia ro del prop-passat Octubre una excursió á Viladecans, tingueren lloch los excursionistas á n' ella assistents d' apreciar la restauració consiensa y atinada del casal senyorial de la etat mitjana existent en aquella vila, y conegut ab lo nom de «Torra del Baró.» Avuy que renovacions inconscients y desgraciadas fan desapareixer la venerable fesomia de gran nombre de restos artístichs-arquitectónichs legats per passadas generacions, es tan més llohable y digne d' estima la restauració esmentada, y aquesta corporació que per son objecte práctic se complau sempre en enaltir tot quant recau en honra y profit de la pàtria, del art y dels recorts històrichs, acordá per unanimitat, en sessió general del dia 7 del present mes, donar á V. la mes entussiasta enhorabona com á propietari y digne restaurador del expressat casal.»

«Coneixedora además aquesta Associació de la predilecció y estima que li mereixen á V. aixís las despallas arqueològicas com los documents interessants pera l' estudi de l' historia, prega á V. se servesca facilitarli tots los datos y novas que possible li sia, refe-

rents al repetit casal y á sos anteriors possehedors.—Deu lo guard molts anys.—Barcelona 15 de Novembre de 1878.—P. A. de l' A. —Lo President, Eduart Támara.—Lo Secretari 1.er, Cèssar August Torras.—Sr. D. Enrich de Viala.—Madrid.»

CRÓNICA DE L' ASSOCIACIÓ

1876.—DESEMBRE.—*Dia 3.*—Primera sessió de l' Associació, baix la presidència d' edat de D. Roman Arnet. S' aprobá 'l reglament. S' elegí la Junta Directiva interina del modo següent: D. Joseph Fiter é Inglés, President, D. Marsal Ambrós, Secretari y D. Pau Gibert, Tresorer.

Dia 10.—Excursió á Pedralbes. S' elegí Secretari segon á D. Eudalt Canibell. S' examiná un llibre nomenat «Croniques Seraficas» y 's tregueren varis croquis, dibuixos y calchs.

1877.—JANER.—*Dia 7.*—Excursió al Pont del Diable de Martorell y á Abrera, ahont s' examiná l' iglesia d' arquitectura románica y l' antiga capelleta de Sant Hilari. Se tregueren varis calchs y dibuixos y 's reculliren tradicions de la guerra de la Independencia.

Dia 21.—Excursió al monastir de Sant Geroni de la Murtra y á Badalona. Se copiá una colecció de tipos dels capitells dels claustres y 's tregueren altres dibuixos y calchs.

FEBRER.—*Dia 4.*—Excursió á Moncada, visitantse la cova de Na Guilleuma y practicantse distints treballs d' investigació. Se nombraren interinament presidents de las seccions pera completar la Junta Directiva, D. Roman Arnet, de la científica; D. Ursino Mitjans, de l' artística; y don Ramon Arabía y Solanas de la literaria.

Dia 25.—Excursió á Vilassar de Baix y Vilassar de Dalt, visitantse en aquest últim punt lo castell qu' es dels mes ben conservats de Catalunya y conté encara restos de mobiliari antich, y l' iglesia de transició romànich-ojival ab son retaule major gòtich. Se tregueren varis dibuixos.

MARS.—*Dia 18.*—Excursió á las ruinas del monastir de Sant Geroni de Vall d' Hebron y al poble de Sant Genis d' Agudells. Se recullí alguna tradició y se practicaren altres treballs. Se proposá y aceptá en un principi lo nomenament de socis delegats.

ABRIL.—*Dia 8.*—Excursió á Vallvidrera, visitantse l' iglesia ahont hi ha bellas pinturas, y á Santa Creu d' Olorde veyentse també l' iglesia. En Vallvidrera s' examiná un curiós diari manuscrit de la guerra de la Independencia; se prengué nota de varias costums y tradicions y 's practicaren durant tota la excursió distints treballs. S' aproba definitivament la creació de delegats.

Dia 29.—Excursió al Papiol. Se visità 'l castell ó casal senyorial qual existencia consta já en lo segle XIII, y ahont s' hi conserva un preciós Christ en marbre, y l' iglesia ab son altar gòtich, salomó y pinturas del mateix estil; en ella s' hi troban varis documents impresos referents á la guerra de últims del segle passat y á la de la independència.

MAIG.—*Dia 2.*—Junta General. S' elegí la Junta Directiva definitiva del modo següent: D. Joseph Fiter é Inglés, President; D. Cèssar August Torras, Secretari 1.er; D. Eudalt Canibetl, Secretari 2.ⁿ; D. Carlos Garcia Vilamala, Tresorer. Se dividí l' Associació en seccions, elegintse las Juntas respectivas en la forma següent: Secció científica D. Roman Arnet, President; D. Francisco Xavier Tobella, Secretari: Secció artística, (interinament) D. Ursino Mitjans, President; D. Joan Pons, Secretari: Secció literaria, D. Joaquim Riera y Bertran, President; D. Ramon Arabia y Solanas, Secretari.

Dia 30.—L' Associació organisá un concert que 's doná en aquest dia á benefici de la viuda y fills del malaguanyat artista D. Tomás Padró.

(Continuará.)

EXPEDICIÓ Á POBLET

Importantíssim baix molts conceptes ha sigut lo resultat de la excursió á Poblet, portada á efecte per los Srs. García, Soriano, Massó y Mariezcurrena, desde 'l dia 20 al 25 del corrent mes, comissionats per aquesta Associació pera reproduhir las artísticas ruinas d' aquell històtich monastir.

Además de cumplir dignament l' objecte que 'ls portava, puig conseguiren formar una colecció com tal volta no tinga semblant, essent molt notable la reproducció. fins al present no obtinguda, del preciós altar major de transparent alabastre, tingueren la satisfacció de veure 's distingits á Tarragona per lo President de la Comissió de Monuments, Sr. Mir, aixís com també per lo nostre soci delegat Sr. Hernandez Sanahuja, Director del Museo arqueològich, qui no 'ls deixá un sol moment tant á l' anada com al regrés. Rebéren també entusiastas oferiments del Alcalde d' aquella ciutat, y galants obsequis, entre altrs personas, dels senyors Ginesta, Salas é Ixart.

No fou menys entussiasta l' acullida tinguda á Reus, ahont saludaren á D. Andreu de Bofarull, soci delegat d' aquesta Associació, aymador de las glorias de Poblet y autor d' una notable guia d' aquell monastir; de qui reberen delicadas atencions y obsequis. També á Reus fou reproduhit lo campanar gòtich de bellíssim efecte.

La premsa periódica tant de Tarragona com de Reus s' ocupá aquells

días de nostra Associació, tal com se mereix la importancia de la noble idea que la guia.

Copiém á continuació alguns apartats d' aquells diaris.

De *La Opinion* de Tarragona:

«Hemos tenido el gusto de saludar en nuestra redaccion á los señores D. Ramon Soriano, D. Cárlos García Vilamala y D. Heriberto Mariezcurrena, presidentes de las secciones artística y tipográfica-pintoresca y sócio fotógrafo respectivamente de la *Associació catalanista d' excursions científicas*. Despues de haber permanecido dos dias en esta ciudad, salieron ayer tarde en direccion á la Espluga de Francolí, con el objeto de visitar el monumental y artístico monasterio de Poblet, del que sacarán unas 14 vistas para la importante obra que está editando dicha sociedad, titulada: *Album pintoresch monumental de Catalunya*, cuyas entregas hemos tenido ocasion de admirar, debiendo reconocer que es, en su clase, uno de los trabajos más bien acabados que hemos visto y cuya finura y delicadeza de ejecucion honran al artista que los ejecuta y á la sociedad que lleva á cabo esta empresa, sin que arredren á sus socios ni las incomodidades á que han de sujetarse en estas excursiones, ni el desembolso de intereses que exigen los continuos viajes que han de emprender con frecuencia, para visitar los mas celebrados monumentos de nuestro Principado. Más adelante, piensan visitar el histórico monasterio de Santas Creus, de cuyas bellezas artísticas sacarán algunas copias, para enriquecer la importante obra á que dedica todos sus desvelos esa juventud estudiosa, amante de nuestras glorias artística, científica y literaria. Han salido de esta capital sumamente satisfechos de la favorable acogida que han merecido de las personas á las que han venido recomendados desde Barcelona, en especial de los señores que componen la comision de monumentos cuyo inspector señor Hernandez les ha acompañado siempre durante su permanencia en esta capital.»

De *El Diario de Tarragona*:

«En la mañana de ayer llegó á esta capital la comision catalanista de la Asociacion de escursiones científicas al objeto de pasar á Poblet para hacer un álbum de diez y seis fotografías de dicho monasterio, valiéndose del procedimiento heliográfico que es la fotografía inalterable introducida en España por la sociedad heliográfica de Barcelona, que posee el privilegio único de introduccion.

Forman la comision citada los vocales de la Junta directiva de la asociacion Sres. D. Ramon Soriano, presidente de la seccion artística y D. Cárlos García Vilamala que preside la seccion topográfica-pintoresca, acompañados ambos señores del distinguido fotógrafo D. Heriberto Mariezcurrena.

Dicha comision lleva un álbum de 14 fotografías sacadas de diferentes

monumentos y paisajes de Cataluña, los cuales llaman á primera vista la atencion por la exactitud y perfeccion del dibujo que deja ver completamente sus más insignificantes detalles.

En el tren de la tarde se dirigió hácia Poblet, habiéndonos manifestado su agradecimiento por la benévola acogida que la habian dispensado los individuos de la Comision de monumentos de esta provincia y á cuantas personas tuvo el gusto de dirigirse para que pudiera salir airosa del propósito que la lleva al punto indicado.

Dentro de algunos dias estará de vuelta y probablemente sacará alguna fotografía de varios monumentos históricos artísticos de esta ciudad.»

De *Las Circunstancias* de Reus:

«Ha visitado nuestra ciudad, de regreso del monasterio de Poblet, la comision de la *Associació catalanista d'excursions científicas*, compuesta de los Sres. Soriano, García, Mariezcurrena y Massó, que se propone sacar algunas vistas, así de Reus como de sus alrededores, con destino á la publicacion titulada: *Album pintoresch monumental de Catalunya*, que dicha asociacion ha emprendido con el mayor aplauso de las personas amantes del país y del arte.

Hemos tenido ocasion de admirar las vistas publicadas hasta el presente que son dignas bajo todos conceptos del elevado y patriótico objeto que se ha propuesto aquella asociacion. Tenemos además las mejores noticias de los clichés sacados de Poblet que formarán un album especial destinado á llenar un vacío que hasta ahora ha dejado sentirse mucho.

Continúen esos entusiastas jóvenes el camino emprendido seguros de merecer los aplausos de todos los admiradores de las glorias catalanas.»

NOVAS

Tenim entés, que no parará la restauració de la Catedral de Barcelona ab l'arreglo, ja efectuat, dels pinacles de las capellas absidals, sinó que lenta pero constantement se portará á cap la complerta restauració dels finestrals de ditas capellas, ab lo que guanyará extraordinariament l'aspecte de tan magnífich temple.

Planyémnos de que en la iglesia parroquial de Ntra. Sra. de Pí, haja sigut colocada en lo portal que surt á la plassa del Beato Oriol una porta molt bonica, molt adornada, empero molt poch á propòsit ni ab armonía ab lo lloch que ocupa, y ab la severitat general de l'edifici. També nos apar molt poch apropòsit que s'hayan pintat de mala manera las bases de las columnetas y 'l tímpano.

En lo jar.lí de la casa que poseheix en la Rambla d'Estudis l'Academia de cieneias naturals y arts, va á construirshi, de planta baixa, un es-

tabliment termal, per l'istil de las antigüas termas romanas, y decorat ab tota la propietat que facilitan los moderns descobriments arqueològichs.

Ha causat gran satisfacció en nostra Ciutat la noticia del llegat fet per D. Francisco Martorell y Peña de sa biblioteca, museu arqueològich y d' historia natural y de la cantitat de 125,000 pessetas al Ajuntament de Barcelona, pera que comense la fundació d' un museu y biblioteca locals, y ab los rédits de la citada cantitat célebre cada 5 anys, en la diada de Sant Jordi, un certámen pera premiar la mellor obra d' arqueología ó numismática espanyola ab la cantitat de 20,000 pessetas. Sabém que moltes associacions, y entre ellas la nostra, se preparan á honrar la memoria de tant insigne patrici.

Habem tingut lo gust de veure lo nou altar major casi del tot colocat en la iglesia parroquial de la Puríssima Concepció que s' inaugurarà en lo dia 8 del próxim Desembre. Presenta aquell un basament de márml negre de forma poligonal molt ben compartit per un almohadillat y una cenefa ab lletras gòticas dauradas. Sobre aquest s' alsa lo retaule obert per tots los costats y completament daurat, presentant magnífichs y calats aristons en sos anguls y essent adornat per finas agullas y suports d' uns esbelts angels; lo segon cos forma una preciosa llanterna també flanquejada per menuts y delicats aristons y per finíssimas agullas, y remata lo tot l' atrevida agulla central que termina ab una calada creu, en lloch de ferho ab un floró que hauria á nostre entendre millorat la perspectiva del conjunt. Sobre los anguls del basament hi descansarán també estátuas de quatre profetas, y en suma lo conjunt del retaule d' istil gòtich florit, es agradable y juga molt bé ab las ricas vidrieras colocadas en lo ábside, totas ellas d' elegant dibuix.

Sospesa la vetllada literaria musical anunciada pera 'l dia 26 d' aquest mes pera conmemorar l' aniversari de la fundació d' aquesta Societat, á causa de la mort ocurreguda en aquell dia del Sr. Maristany, soci de la casa Bernareggi y C.^a en qual sala de concerts devia tindre lloch la espresada festa, se circularán oportunament novas invitacions pera lo dia en que s' acordi celebrarse.

A mes de las conferencias que ab lo tema de «Nocions de arqueología» ve donant en lo local d' aquesta Associació son president D. Eduart Tamaro se alternarán aquestas ab altres que inaugurarà lo divendres próxim lo Vicepresident de la secció literaria D. Antoni Auléstia sobre «Literatura catalana antiga» las que continuarà lo President de la meteixa secció D. Joaquin Riera baix lo tema de «Literatura catalana moderna.»